

6e jaargang,

Oktober 2016

Nieuwsbrief

Gierzwaluwwerkgroep Oisterwijk

Inhoud:

- ◆ Gierzwaluwen in de Joanneskerk 2016
- ◆ Inventarisatie 2016
- ◆ Huiszwaluwtilten
- ◆ En verder.....
- ◆ En het allerbelangrijkste: Stem op ons!!!

Gierzwaluwwerkgroep Oisterwijk

een samenwerkingsverband tussen vogelwerkgroep IVN Oisterwijk en vogelwerkgroep Midden-Brabant.

Gierzwaluwwerkgroep Oisterwijk

Beste gierzwaluwliefebbers,

Half augustus vertrokken bij ons in Oisterwijk de laatste gierzwaluwen naar het zuiden. Tijd om even bij te komen van een hectisch seizoen met cameraobservaties en inventarisaties in de wijk. Maar we kunnen niet te lang achterover leunen, nu begint het echte werk. Gegevens ordenen, talloze filmpjes bekijken, heel voorzichtig conclusies trekken. Arbeidsintensief, vooral die filmpjes want het blijft geweldig om te zien. Vertederend om die piepkleine jong te zien, net uit het ei. Die urenlange gevechten daarentegen zijn tenenkrommend. Jonkies die push ups doen en oudervogels die ondertussen af en aan vliegen met insectenbolletjes. Het ene filmpje is nog verbazingwekkender dan het andere. In deze nieuwsbrief vindt u een eerste overzicht met de gegevens van het cameraproject en de inventarisatie. Ook brengen we u op de hoogte van ons nieuwe project: huiszwaluwtilten.

En vergeet vooral niet de laatste bladzijde: Stem op ons!

Veel leesplezier, Gerard, Marie-José en Hannie

Contact en informatie:

wgierzwaluwoisterwijk@gmail.com

Hannie Nilsen

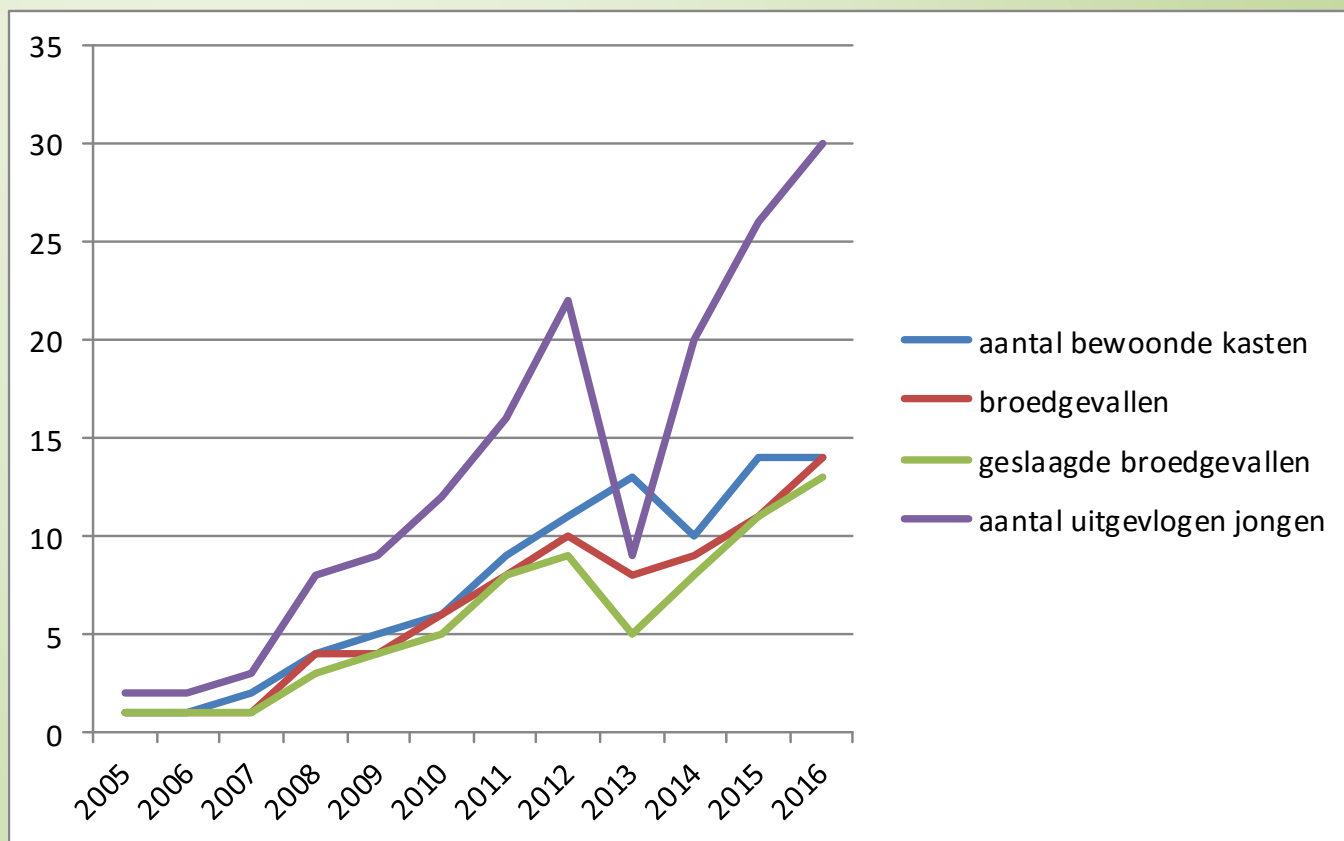
06-450 35 464

Gerard van der Kaa

06-241 98 030

Gierzwaluwen in de Joanneskerk 2016

We schreven het al in onze vorige nieuwsbrief: de gierzwaluwen waren vroeg terug en de eileg bereikte een nieuw record. Terugkijkend kunnen we nu vaststellen dat dit ook geldt voor het broedsucces. Met 14 broedgevallen en 30 uitgevlogen jongen laat de grafiek ook dit jaar een stijgende lijn zien. Als we 2013, een jaar waarin in heel Europa de broedresultaten zeer slecht waren, buiten beschouwing laten zien we dat de kolonie in de kerk blijft groeien.

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
aantal bewoonde kisten	1	1	2	4	5	6	9	11	13	10	14	14
broedgevallen	1	1	1	4	4	6	8	10	8	9	11	14
geslaagde broedgevallen	1	1	1	3	4	5	8	9	5	8	11	13
aantal uitgevlogen jongen	2	2	3	8	9	12	16	22	9	20	26	30

Deze gegevens hebben betrekking op de 16 kisten met camera. Maar ook de 8 kisten die vorig jaar zijn gerealiseerd in een ander galmgat zijn inmiddels ontdekt. In 3 kisten vonden we het begin van een nestje, in één kast lagen 2 eieren en een dood jong van enkele weken oud. Ook de natuurlijke broedplaatsen aan de kerk zijn nog steeds bezet, al weten we niet precies hoeveel er dat momenteel zijn.

Uiteraard is deze nieuwsbrief niet geschikt om alle broedresultaten te vermelden. Dankzij onze vrijwilligers die vele uren de camerabeelden bekeken hebben, is er voor geïnteresseerden een overzicht beschikbaar waarin per kast alle resultaten vermeld staan zoals aankomst en vertrek, tijdstip van eileg en uitkomen van de eieren. Maar ook alle bijzonderheden zoals gevechten, afwezigheid van adulten 's nachts, het weer van dag tot dag en nog vele andere waarnemingen staan hierin beschreven. U kunt dit overzicht aanvragen via wgierzwaluwoisterwijk@gmail.com

Enkele feiten op een rij:

- ◆ Dit jaar hadden we 14 broedgevallen in onze camerakasten. Op 29 april arriveerde de eerste gierzwaluw al maar op 5 mei kwamen de meeste vogels aan. Maar liefst 15 stuks waaronder 5 koppels. Er waren toen al 6 gierzwaluwen in de kasten aanwezig. Op 10 mei waren er 13 koppels en één single gierzwaluw (kast 3), op 26 mei had ook deze een partner.
- ◆ De meeste eieren (30) werden gelegd tussen 15 en 20 mei. De tijd tussen de aankomst van de 2e gierzwaluw en de eerste eileg varieerde van 3 tot 17 dagen. Gemiddeld 8,5 dag. Laten we de uitschieters buiten beschouwing (kast 3 en kast 12), dan zien we dat in de meeste kasten ook op de 8e of 9e dag na aankomst van de 2e gierzwaluw het eerste ei gelegd werd.
- ◆ Totaal zijn er 39 eieren gelegd. Hiervan zijn er 31 uitgekomen. Een jong is, 4 weken oud, door onbekende oorzaak dood gegaan. Twee bebroede eieren zijn niet uitgekomen, 3 eieren zijn 10 dagen oud bij een gevecht uit de nestkom geraakt. Hiervan is er één 8 uur later door de gierzwaluw zelf weer terug in de nestkom gemanoeuvreerd en alsnog succesvol uitgebroed. In kast 12 werd er aanvankelijk veel aangerommeld. De eerste gierzwaluw kwam al op 30 april, een week later kwam nummer 2 maar na 3 nachten samen in de kast verdween het koppel. Tot er op 15 mei weer een vogel overnachtte, op 19 mei zat er zelfs weer een koppel. Ze waren regelmatig agressief en er werd veel gevochten. Op 26 mei zagen we 's ochtends een ei in de nestkom dat vrijwel meteen door de adult werd verwijderd. Op 28 en 30 mei werden nog 2 eieren gelegd die succesvol uitgebroed zijn. Bij nestbouw werd in kast 15 per ongeluk een ei uit het nest gestoten. Tien dagen later werden de andere eieren bewust met de bek uit de nestkom en zelfs uit de nestkast verwijderd. Het koppel is daarna nog tot 17/22 juli gebleven zonder nog een poging tot broeden te doen.
- ◆ Tussen 13 en 22 juli zijn 28 jongen uitgevlogen, 17 en 18 augustus vertrokken de jongen uit kast 3. het tijdstip van vertrek van de oudervogels was zeer wisselend. Sommige vogels vertrokken voor de jongen uitgevlogen waren, in kast 13 zijn de oudervogels nog een volle week na uitvliegen van de jongen gebleven. Het langste zijn de vogels in kast 3 aanwezig geweest namelijk 105 dagen. Kijken we naar de tijd dat er een koppel aanwezig was, is dat voor deze kast 84 dagen. In alle andere kasten was het ouderpaar korter dan 80 dagen in de kast, gemiddeld slechts 76 dagen. De koppels in kast 2 en 16 waren met 72 dagen het snelst. Kennismaken, nest repareren, eieren leggen, 3 weken broeden en 6 weken jongen voeren. Dat is dus echt hard werken.

Inventarisatie Oisterwijk 2016

In 2015 zijn alle niet-natuurlijke broedruimtes in Oisterwijk geïnventariseerd. (zie nieuwsbrief 2015-2, http://www.ivnoisterwijk.nl/images/Werkgroepen/VWGroep/Gierzwaluwwerkgroep/PDF_s/nieuwsbrief_gzwwg_2015-2.compressed.pdf).

Dit jaar hadden we in aanvulling daarop graag alle natuurlijke broedplaatsen geïnventariseerd. Helaas gooide slecht weer roet in het eten. Regelmatig hebben we ons nat laten regenen voor het goede doel maar goed weer is toch echt een groot voordeel bij het inventariseren van gierzwaluwen.

Oisterwijk is ingedeeld in 18 wijken, hiervan zijn er 11 geïnventariseerd. Dit aantal is wel enigszins geflatteerd omdat niet alle wijken even arbeidsintensief zijn. Deze 11 wijken zijn allemaal meerdere malen bezocht waarbij bekende broedlocaties minimaal 2x 1 uur in de gaten werden gehouden voordat we ze als 'verlaten' broedlocatie noteerden. Op één plaats was de toegang tot de broedlocaties (minimaal 2 koppeltjes) dichtgemaakt.

Nieuwe broedlocaties: het getal geeft het aantal nieuwe broedgevallen aan op een of meerdere adressen. Als op een en hetzelfde adres de aantallen gelijk zijn gebleven maar met een verplaatsing (bijvoorbeeld van 3e pan links-onder naar 2e pan rechtsboven) is dit gerekend als zijnde hetzelfde gebleven.

		Aantal broedlocaties 2011	Aantal broedlocaties 2016	Nieuwe locaties	Verlaten' locaties
Blok 4	Rivierenwijk	43	36	12	19(2)
Blok 6-7	Westend Oost -West	0	0		
Blok 8	Petruskerk e.o.	7	7	1	1
Blok 9-10	Centrum West - Oost	10	11	2	1
Blok 13	De Bunders	23	23	4	4
Blok 15	Burgemeesterswijk	7	6	2	3
Blok 16	Levenskerk e.o.	4	2	0	2
Blok 18	Industrieterrein	2	2		
Blok 19	Villawijk	0	0		

Er is geteld in de periode 22 juni-20 juli door vrijwilligers die ruime ervaring hebben met inventariseren van gierzwaluwen. Wanneer op een bekende locatie geen invliegers werden gezien, is er nog een bezoek gebracht met minstens één week tussenruimte. Soms gingen we zelfs nog een derde keer als er indicaties waren voor de aanwezigheid van gierzwaluwen zoals bijvoorbeeld giervluchten. Al met al zijn er heel wat uurtjes doorgebracht in de straten van Oisterwijk.

Helaas heeft dit niet geresulteerd in een toename van broedlocaties, integendeel. Telden we in 2011 in deze wijken nog 96 broedgevallen in totaal, nu waren dat er 86. Een afname van bijna 10%.

Een mogelijke verklaring kan een toename zijn van broedgevallen in gierzwaluwkasten. Aangezien nog niet alle gegevens bij ons bekend zijn, is dit niet met zekerheid te zeggen. Dat zou de afname iets kunnen corrigeren maar zeker niet helemaal.

Huiszwaluwtilen in Moergestel, Udenhout en Berkel-Enschot

Al geruime tijd spelen we met de gedachte om in ons werkgebied een huiszwaluwtil te plaatsen. Toen de inwoners van Moergestel ons met een soortgelijk verzoek benaderden, besloten we om de mogelijkheden serieus te onderzoeken. Tegelijkertijd had Bart van Beerendonk, een lid van onze vogelwerkgroep, bij een projectleider in Udenhout een plan op tafel gelegd om in een nieuw te bouwen woonwijk een groenplan te realiseren met daarin ook een huiszwaluwtil. We besloten onze krachten te bundelen en daaruit ontstond het plan om drie huiszwaluwtilen te realiseren. Op drie verschillende locaties waar nu ook al huiszwaluwen broeden maar waar we de kolonie ieder jaar zien slinken.

Dit alles speelde zich af in de zomer 2015, en we hoopten toen dat we de tilen nog voor het broedseizoen 2016 zouden kunnen plaatsen. Helaas, al snel bleek dat we het traject van vergunningen en subsidies zwaar onderschat hadden. Het feit dat we zowel met de gemeente Oisterwijk als met de gemeente Tilburg te maken hadden maakte het proces extra gecompliceerd, bovendien is Staatsbosbeheer eigenaar van het gebied in Moergestel waar de til geplaatst zal worden.

Maar het is gelukt! We hebben de benodigde vergunningen gekregen, we hebben het benodigde bedrag ontvangen, de bouw is begonnen!

Dankzij financiële bijdragen van Coördinatiepunt Landschapsbeheer, Provincie Noord-Brabant, Nationale Postcode Loterij, Gemeente Tilburg en Prins Bernard Cultuurfonds konden we drie frames bestellen en de benodigde materialen aanschaffen. Ook Staatsbosbeheer was meteen enthousiast en gaf vergunning om de til in hun natuurgebied te plaatsen.

Plaatselijke vrijwilligers en leden van de vogelwerkgroepen IVN Oisterwijk en Midden-Brabant tenslotte beloofden hun medewerking aan dit plan waardoor we dit project aandurfden.

**MET
DANK
AAN:**

Provincie Noord-Brabant

Mogelijk gemaakt door

**PRINS BERNHARD
CULTUURFONDS**

De kunst van het geven

staatsbosbeheer

De frames en palen voor de drie huiszwaluwtilen worden geleverd en opgeslagen bij Piet Verhoeven die zijn schuur beschikbaar stelt voor opslag en bouw van de tilen. Samen met Gerard van der Kaa, Wil Maas en vrijwilligers van beide vogelwerkgroepen zullen zij de frames veranderen in solide, duurzame zwaluwtilen.

Nadat de frames gespoten zijn, kan het werk echt beginnen. Eerst vooral veel passen en meten. Maar het resultaat is er dan ook naar.

Wordt vervolgd.....

En verder.....

- ◆ .... zullen we binnenkort de kasten in het ketelhuis van de Leerfabriek, in de zwaluwtil en in de Joanneskerk visueel inventariseren en schoonmaken.
- ◆ .... heeft u zich misschien afgevraagd wie Marie-José is? Marie-José is een jonge, enthousiaste vogelaar van vogelwerkgroep IVN Oisterwijk met een enorme hoeveelheid energie die ze graag wil gebruiken op het gebied van de gierzwaluw. Daarbij is ze veel beter dan wij op digitaal gebied dus wij zijn erg blij dat ze onze werkgroep wil ondersteunen. De gegevensverwerking van het camera-project hebben we afgelopen seizoen met een gerust hart aan haar overgelaten.
- ◆ .... is de actie 'Duurzame nestruimte' zeer succesvol gebleken. De bewoonde maar versleten kasten werden na vervanging door kasten van eterniet (Model Maastricht) weer gewoon gebruikt.
- ◆ ....wijzen we u graag op de site van Jaap Langenbach waar veel informatie te vinden is onder andere over het broedbestand van de gierzwaluw in West-Europa. Interessante leesstof de komende wintermaanden. <http://members.ziggo.nl/jaaplängenbach/Broedbestand.html>
- ◆ .... hebben we met onze vrijwilligers een fantastische picknick gehad bij de zwaluwmolen van Antoon en Miriam Koenraadt in Standdaarbuiten. Een leuke locatie, een aanrader voor iedere gierzwaluwliever.
- ◆ .... zijn de meeste foto's in deze nieuwsbrief gemaakt door onze vrijwilligers. De foto's met opnames in de nestkast zijn via de camera genomen en de invliegende gierzwaluw op pagina 4 is geknipt door Will van Berkel.
- ◆ .... zullen we de komende tijd nog druk bezig zijn met het verwerken van alle gegevens. Weet u nog broedlocaties? Heeft u een kast waarin gierzwaluwen in- en uitgevlogen zijn? Heeft u vragen? U kunt ons mailen via wgierzwaluwoisterwijk@gmail.com

Stem op ons!

Wie geniet 's zomers niet van onze zwaluwen als ze als acrobaten door de lucht zwieren op zoek naar insecten? Helaas loopt hun aantal terug, mede door gebrek aan geschikte broedgelegenheid. Zoals u hebt kunnen lezen willen wij deze zomervogels helpen door het bouwen van een huiszwaluwtil.

IVN Oisterwijk heeft deze activiteit aangemeld bij de Rabobank-actie 'Hart voor uw Club'.

Leden van Rabobank Hart van Brabant kunnen van 4 tot en met 17 oktober stemmen. Het aantal stemmen is bepalend voor het bedrag dat iedere vereniging ontvangt. Uw stem is dus geld waard.

Deze financiële ondersteuning zullen we gebruiken om informatiepanelen te plaatsen bij de huiszwaluwtilen én bij het insectenhotel bij onze zwaluwtoren in Moergestel.

www.rabobank.nl/hartvanbrabant

